

Előfizetési ár
MAGYAR DOHÁNYUJSAG-ra
 Egész évre . . . 6 frt.
 Fél évre . . . 3 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalványon minden
 postahivatalnál eszközölhető.
 SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,
 VI., Podmaniczky-utca 1.

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár
MAGYAR DOHÁNYUJSAG-ra
 Egész évre . . . 6 frt.
 Fél évre . . . 3 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalványon minden
 postahivatalnál eszközölhető.
 KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felelős szerkesztő és lapfajladonos:
DARÓCZI VILMOS.

Hirdetések Negyed oldal 10 frt; kisebb hirdetéseknek minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: Az én kiállított dohánynövényeim. *Daróczi Vilmostól.* — Szakvélemény, a dohányok mesterséges erjedés utáni javulásáról. *Dr. Kosztány Tamástól.* — Dohánytrágyázási kísérletek. *Cserhüti Sándor* jelentéséből. (Folytatás.) — Képek a kiállításból: A kereskedelem-, pénzügy- és hitelügy-csarnoka. (Képpel.) Halászat. (Képpel.) — A dohánytermelés Ausztráliában. *Mandel Páltól.* — Bugázás és kacsozás. *Daróczi Vilmostól.* — Levelezés — Kisoroszról: *Ambrus Józseftől.* — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

gamnak oda közelíteni és magamat bemutatva némi magyarázattal szolgálni: ő — magát, mint T. földbirtokos és dohánytermelőt viszont bemutatva — a legmelegebb szavakban s igazán meg nem érdemelt elismeréssel köszönte meg nekem, hogy ezt az érdekes és csakugyan új dolgot — t. i. hogy a dohány két évét át meg tud élni — vele bővebben megismerttettem, s beszélgetésünk további folyamán, a növény megélhetésére nézve még azt a helyes megjegyzést is tettem, hogy — amennyiben ezek az én növényeim igen finom és kényes fajúak: — a mi nem oly finomfajú és erősebb természetű tiszai, szegedi, vagy debreczeni leveleinkről még inkább feltehető, hogy — különösen gyengébb télen — még jobban kibírnák a telet és a következő évre szintén megmaradnának.

Mi ösztönzött engem erre a kísérletre és mi volt ezzel az én törekvésem: elmondom mégegyszer, a legelejétől kezdve.

Engem ugyanis erre az egész dologra az a körülmény indított, hogy hajdanában, mikor még én is nagyban termeltem a dohányt, gyakran tapasztaltuk, hogy rendszeren a dohány után vetett búzában, aratás alkalmával, igen sok dohánynövényre akadunk, s ennek az okát eleintén arra magyaráztuk, hogy azok a dohánynövények bizonyosan az előbbi termés kihullott és kikelt magvaiból származnak, — ami ugyan ily formán is lehetséges, — de későbbi kutatásaink nyomán oda jutottunk, hogy ezek bizony a dohányföldben megmaradt s a téli fagytól véletlenül jobban megvédett egyes tőkéből és a leszántott dohánytő ágaiból hajtottak ki.

Ez a körülmény engem már akkor gondolkodóba ejtett, s azóta folyvást kerestem az alkalmat, hogy miként lehetne erről a dologról bizonyos meggyőződést szerezni?

Több termelőt is sok ízben felkerestem rá, hogy tegyenek kísérletet: egyes levágott dohánytőkét jól beföldelni, hogy az a téli fagytól mennél jobban védve legyen,

mint ahogy a szőlőt télire leहुzni szokták hogy aztán lássuk, kihajt-e a következő évben? — de bizony sohasem tudtam odáig jutni, hogy ezzel valaki próbát tett, illetve annak eredményéről értesített volna.

Igy azután végre elhatároztam, hogy magam fogom a kísérletet megtenni, a melyre még inkább ösztökélt azon körülmény, hogy az 1894. év kettő tavaszán általam kísérletképpen elvetett és azután cserépbé kiültetett néhány tő eredeti Ghiubek magból való dohánypalánta közül egy tő véletlenül megmaradt, s egész télen át a szobában gondozva, oly szépen kitelelt, hogy a következő tavaszra — vagyis a kiültetés után egy éven — gyönyörű üde, erős tőke lett belőle, amelynek jól kifejtett apró levelein (melyeket le is szedtem és rendszeren megszáritottam.) az eredeti faj jellege egész tisztán felismerhető volt. Ez maj kétségbevonhatatlan a mellett szolgált, hogy a dohány, reá nézve kedvező körülmények mellett, az elvetés, illetve kiültetés után egy éven túl is megmarad és rendszeren tovább fejlődik, s ezzel már nyilván meg volt czáfolva az eddigi közhiedelem, amennyiben ez azt bizonyítja, hogy a *dohány nem egy nyaras, hanem élő növény, ha a tél viszontagságai ellen meg van védve.*

A következő — vagyis az elmúlt 1895. évben, különböző faj dohánnyal cserépbé ültettem mintegy 60 palántát, amelyekből azonban — a mult évi abnormal időjárásban, s alkalmas hely hiányában — csak öt tövet tudtam megmenteni, — ezeket aztán kivitettem a kiállításba, s elhelyeztem a dohánypavillon jobb oldali termének egyik sarkában.

Két tő ezek közül is elpusztult, de 3 tő szerencsésen megmaradt, s ezek közül a *legszébb, legerősebb, már 2 éves elmúlt, a másik kettő pedig jelenleg 15 hónapos,* amelyek aztán később kinn, a pavillon oldalán a szabad levegőn egészen felvették magukat, annyira, hogy most már újból virágnak, s egy pár már bugában is van,

Az én kiállított dohánynövényeim.

Megszoktam már, hogy lapom tisztelt közönségének mintegy számat adjak a dohányügyet érdeklő minden működésemről, — még olyanról is, amely talán nem bir valami nagy fontossággal; — s egyrészt ez a megszokás, de másrészt az a tudat, hogy sokszor kicsinyiségnek látszó dolgokból is lettek már nem várt nagy eredmények: ez ösztönöz, hogy az ezredéves kiállítás dohánnyövedéki pavillonjában kiállított néhány szál dohánynövényemre ezuttal ismét visszatérjek, mint oly jelenségre, amely mindenesetre elég okot és alkalmat nyújt nemcsak a további gondolkodásra, hanem a szakszerű kísérletek megtételére is.

Az én dohánynövényeim, amelyek az utóbbi időben elég szépen felfrissültek és élénk vegetációnak indultak, úgy látszik, mégis bírnak némi vonzerővel. — mert — amint már magam is gyakran szemtanuja voltam — a pavillont látogató nagyszámú közönség soraiban mindig elegenden vannak, akik az én növényeim előtt megállanak, s azok feliratait elolvassva, nagy figyelemmel nézegetik ezt a — mindenesetre specialitásnak mondható — három dohánytövet, amelyről alkalmilag több látogatónak közelebbi felvilágosítással is szolgáltam. — Így éppen a mult vasárnap is, egy uri ember nagy érdeklődéssel, hosszasan szemlélgette ezeket a dohánynövényeket, s midőn ezt látva bátorságot vettem ma-

2-szeres és 3-szoros termések

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával érhetőek el.

„Hungaria“ műtrágya-, kénsv és vegyi ipar részvénytársaság, Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét, érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.

15-24

Ez az én kiállított dohánypalántáim története. — S kísérletem bármennyire kicsinyes és gyarló, de arra mégis nagyon elégséges, hogy igazolja azt a tényt, hogy a már egyszer termést adott tőke ismét kihajthat és újból jó termést adhat, sőt jobbat mint az első volt.

Es ez ismét olyan dolog, amelyet nem lehet, nem szabad kicsinyelni és hallgatással mellőzni.

Már magában véve az is nagy jelentőséggel bír, hogy eddig a tudósok mind azt tanították s a mindennapi életben is úgy tudtuk, hogy a dohány egy nyaras növény. Csupán a világhírű botanikus: Semler H. növénytan munkájában — ott ahol a dohány nem 40 válfaját ismerteti, amelyek mind egy évesek — van említés téve két kivételről, amelyek nem egy évesek, — s ezek: a Nicotiana fruticosa, mely Dél-Afrikában és Chinában honos, és a Nicotiana urens, melynek Amerika a hazája, s ez úgy az egyik, mint a másik faj kitartó bokor, — de hát ez egyikem a rendes művelés alatt álló dohányfaj, amelyet eddig mindenütt úgy ismernek, mint egy nyaras növényt, — míg az én kísérleti növényeim ime azt bizonyítják, hogy a dohány élő növény.

S miért ne fogadhatnák ezt el tény gyanánt? — Hisz az eddigi kutatások máig sem derítették fel teljes bizonyossággal a dohánynövény eredeti hazáját, származási helyét, — s a dohány keletkezéséről szóló leírások jóformán csak mondai alappal bírnak, hipotézisek. — hanem, hogy a dohány egykor vadon nőtt: az bizonyos. De hát az a kérdés, hogy hol? — meglehet, hogy nem deli, sőt éppen északi származású növény, — s amint több deli és keleti világrészekre származott: ott az éghajlatokhoz alkalmazkodott. — Nincs tehát kizárva, hogy ez csakugyan élővel növény, s épp olyan, mint bizonyos gyümölcsfajok, amelyek virágzás után gyűnölcsőt hoznak és azután elszáradnak, de tavasszal ismét felújulnak, hogy újra virágozzanak és gyümölcsözzenek. — Hiszen maga a dohánykór, amely előzőt régen amíg kinn a földben telet, olyan erős, kemény, fa alaku volt, hogy feltűzelve erős tüzet és hamut adott — A régi időben, tagosítás előtt, midőn rendszeren a tengeri föld maradt ugarnak, országzerte lehetett látni a csutka földet, amelyen azonban én sohasem vettem észre, hogy a következő évben csak egy is kihajtott volna, — míg ellenben az előző évről megmaradt dohánytőkéből elégszer láttam a másik esztendőben új hajtásokat. — A kaszáló rétek, bizonyos ideig mag elhullás nélkül is újra kinőnek, — holott egy gazda sem fogja réjtét lekaszálni amikor az elvirágozott, hanem akkor, amidőn az még teljes virágjában van, — de azért a jövő évben ismét kihajt a gyökérből; — épp úgy a luczerna is, amely több éven át folytatja további növéstét. — Vagy vegyük azt, hogy ha a dohány hosszú szárazság után ellankad, kiszarad, s egyszer csak egy jó esőt kap: annyira feléled, kizöldül és újra virul utána, mint semmi más növény, — ez az egy nyaras növényeknél nem található, — s így ez is a mellett bizonyít, hogy a dohány élő növény.

S ha ez így van — amire nézve még nagyon sok jellemző tulajdonságot és megfelelő hasonlatot lehetne felhozni — akkor ez egy igen nagy jelentőséggel bíró újabb tapasztalat, amely termelési rendszerünket jóformán egészen átalakítaná.

Mindenesetre megérdemli tehát, hogy e részben bővebb kísérletek tétessenek, amelyek eme nagy fontosságú kérdést felderítsék, biztosan megoldják.

A kísérletezés — nézetem szerint — következőleg volna végezhető: homokos vidéken, ahol a jó talajban a dohánytőke

mélyreható gyökérzettel bír, az ilyen dohányföldön, dohánytörés után, földig le kellene vágni a dohánytőkéket, s azt, a befejezett munka után, töltőgető ekével, vagy kapával jól beföldelni, úgy, hogy ez a téli kifagyástól megóvja, megmentse. — Én hiszem, hogy az ilyen kitélt s a fagyástól megmentett dohánytőkéik, a következő tavasszal újra ki fognak hajtani, és mint megedzett növény, amely nem lesz annyira érzékeny a zord időjárás iránt, mikor még másként jóformán csak az ültetést kezdik: ez akkor már kifejlett növény lesz, amely már július elején — vagy esetleg még előbb is — érett és letérhető lesz.

De különösen magtermelés és nemzés céljából volna ez fölőtte kívánatos, mert az ilyen tőke, amely természetes ösztönét — a virág és mag termelés — még nem teljesítette: annál nagyobb vehemenciával törne a magtermelésre, s az ily tőkéből származott mag bizonyára erőteljes volna és korán megerne, ami a jelenlegi viszonyok mellett már megában véve fölőtte nagy előnnyel bírna.

Nem akarom ezutal a következtetéseket és a rendkívüli előnyöket tovább fűzni, arra nézve, ha csakugyan kivihetővé válik, hogy a dohány, mint élővel növény szerepeljen a termelésben, — de reményem, hogy az illetékes szakkörök, e részben a további alapos kísérleteket bizonyára megteendik.

Daróczy Vilmos.

Szakvélemény a dohányok mesterséges erjedés utáni javulásáról.

Lapunk mult számában „Fontos észleletek a dohány fermentálás körül” című cikkemben előadtam azon gyakorlati tapasztalataimat, hogy a mesterséges uton elért erjedés után a dohány hasonlíthatlanul jobb, gyöngébb és kellemesebb ízű, sőt — ami a legesodálatosabb — illatosabb és zamatosabb is lesz; s megkísérlém ezen elvitázhatatlan ténynek — saját felfogásom szerint — okát, magyarázatát is adni.

A cikk, illetve az abban előadott fontos és érdekes dolog, szakkörökben nagy figyelmet ébresztett, s magamnak is volt alkalmam erről többekkel személyesen értekezni, akik mindannyian belátták és elismerték eme észleleteknek nagy horderejét.

De legnagyobb örömöm és elégtételre szolgál, hogy dr. Kosutány Tamás, m. óvári gazd. akad. tanár úr, aki a dohány kémiai vegyelemzés kérdésében a leghivatottabb véleményt mondani, szakvéleményével szintén megerősíti és nagyfontosságúnak elismeri az én észleleteimet.

A dr. Kosutányi Tamás tanár úr e tárgyban irt nagybecsű levelének erre vonatkozó részét, a következőkben van szerencsénk közölni:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A Dohányújságban közölt felettébb érdekes cikkére — daczára sok oldalú elfoglaltatásomnak — sietek válaszolni.

Legnagyobb örömmel üdvözlöm tapasztalatait. Én már 1882. évi május hó 18-án, az akkori dohányjövédéki központi igazgatóságához benyújtott s itt conceptus-

ban mellékelte *) irat szerint tettem e tárgyban előterjesztést. Azóta nagyotfordult a világ s vele a bakterologia, s ennek a dohány fermentatióra rendkívüli befolyása van.

Én ezen befolyást a következőképpen képzelem:

A dohány fermentatióban nézetem szerint két processus folyik paralell egymás mellett, u. m.:

a) *chemiai processus*, mely a növény alkotó részeinek — melyeket a növényi éleletről alkotott és tartott fenn — önkénytelen felbomlásában áll; ez, a bármily módon sterilizált dohányban is biztosan beáll, s akkor kezdődik, amint a dohánylevél a töről levalaszthatván, fonnyadni kezd; — ez okozza például a füllesztésnél való felmelegedést, a zöld színnek sárgára változását, stb. Ezen processusnál felette nagy szerepet játszik a levegő oxigénje, s ezen processus tart mindaddig, míg a dohány pipában, vagy szivar alakban el nem égettetik, — csakhogy a körülmények kedvező vagy kedvezőtlen volta szerint: kisebb-nagyobb mértékben. Ez okozza, hogy a kiejert dohány, évek multán, ízét, erejét, égését, stb., többé-kevésbé megváltoztatja;

b) *physiologiai processus*, amely bizonyos — még eddig alig ismert — mikroorganizmusok életműködése folytán áll elő, melyek a dohánylevél nedveiben táplálékot találván, abban elszaporodnak, s ezen nedvek oldott alkotórészeit, táplálkozásuk folytán, saját fajuknak megfelelően, különböz — a dohány izére, szagára, zamatjára, égésére, stb. — hol kedvező, hol kedvezőtlen befolyású vegyületekké változtatják.

Ezen mikroorganizmusok csirái a levegőben vannak, s onnan a ragadós dohánylevélre tapadnak, s amint a dohánylevél élni megszűnik: ők is megkezdik működésüket. Ezen mikroorganizmusok közül azok szaporodnak nagyobb mérték-

*) A Kosutány ur által fentemlített és szintén beküldött — régi, megsárgult — irat, a következőket tartalmazza:

„Hivatkozva az 1177/882. sz. a. átiratban foglalt becses felszólításra, van szerencsém a következőkben válaszolni:

Kétséget nem szenved, hogy a dohány fermentáció ügye talán az egyedüli tér, melyen ez ideig (t. i. 1882-ig) tudományos vizsgálatok nem történtek, s az is bizony állítható, hogy amint ezen processus tanulmányozása előhalad, beláthatatlan horderejű észleletek fognak történni, melyek a fermentációval foglalkozók — nálunk tehát a kormány — részére kiszámíthatatlan hasznót fognak hozni, mint ez ideig minden téren mutatkozott, midőn az egyszerű praktikus eljárásokról a tudományos alapra fektetett eljárásokra átmenet történt; — például a cukoripar, szeszipar, festékgyártás és borygyártás, stb. Az ez által nyújtandó előnyöket nálunk a m. kormány fogja kiaknázhatni, mert a monopolium folytán versenytárs nélkül áll a dohányüzletben.

Azon kérdések, melyek az erjedés tanulmányozása alkalmából első sorban megoldandók lennének, szerény nézetem szerint a következők:

1. melyek azon körülmények, melyek a fermentációra előmozdító vagy hátráltató befolyást gyakorolnak?

2. milyen befolyása van a légköri levegőnek (oxigén) az erjedésre s van-e rá egyáltalán szükség?

ben, amelyek kedvezőbb tenyész-viszonyokat találnak; igényeik pedig a nedvesség, a meleg, a levegő, s a tápanyagok tekintetében nagyon eltérők.

Feladat volna tehát kinyomozni azon organizmusokat, melyek a dohányzárjára kedvező befolyást gyakorolnak, — tanulmányozni ezek életfeltételeit, s miután megelőzőleg a dohányt bármely uton sterilizáltuk: őket ezen organizmusok közvetítése folytán indítani erjedésnek.

Ezen eljárásnak a hordereje beláthatatlan fontosságú, s hivatva van a dohányfeldolgozása tekintetében egész forradalmat idézni elő; erre azooban egy vagy több kiváló szakférfiúnak több évi odaadó munkásságára van szükség s minden egyéb eszközre és segílyre, mi ezen fontos tanulmányokat lehetővé tenné.

Ezen mikroorganizmusok működése nem tart oly soká, mert azonnal megszünik, amint a dohányban ezek tápláléka elfogyott, s így egy már fermentált dohányt újból fermentálni csak azon esetben volna lehetséges, ha megelőzőleg a dohányt az ezen baktériumok vagy hasadógombák táplálékával beáztatás által ellátjuk.

E szerint szerkesztő úrnak megfigyelésai egészen helyesek; — stb. stb.

Dr. Kosutány Tamás.

Dohánytrágyázási kísérletek.

— Cserháti Sándor jelentéséből. —

3. Aradm. Ötvenes puszta. Vályogtalajon 200 öles parcellákon őszi buza után keresztezett pennsylvániai dohányt termeltetett. Az 1893. évben szeszgyári marhatrágyával trágyázott talaj 1894. szeptember 15-én 35 % mély gözeke-zsántást kapott, 1895. április 11-én 30 % mélyen gőzgrubber járt meg a talajt és május 14-én ekével sekélyen zsántatott meg. Az ültetés május 20-án ⁵⁰/₁₀₀ % páros sorokban 50 % növénytavolságra történt. A kivesszett palánták június 1—10-ig pótolattak ki. Az ültetvény június hó 6-án kapáltatott meg először, június 21—25 között másodsor, és miután időközben egy erős zápor a talajt nagyon összetömté, harmadsor is megkapáltatott. A kacsozás és bugázás először július 13—15, másodsor július 20—25 között történt meg. Az ültetési időtől július 10-éig kedvező időjárásnál jól fejlődött a dohány. Ezután egész a törésig, nemkülönben a törés alatt is állandó száraz időjárás uralkodott.

A parcellák közül a 4., 5. és 6. számúak fejlődtek legzadagabban. A 4. számú éleik, sötétzöld színe által vált ki a többi közül. A kedvező időjárás folytán azonban minden egyes parcella szépen fejlődött és a különbség aránylag csekély volt.

A termés volt:

	Nemmeszeztet	Meszeztet
Trágyázatlan	800	704
Foszforsav	888	872
Foszforsav + kálium	872	912
Foszf. + kálium + nitrogén	840	848
	Trágyázott	Trágyázott és meszeztet +
Trágyázatlan	—	—
Foszforsav	88	168
Foszforsav + kálium	72	208
Foszf. + kálium + nitrogén	40	144

A nemmeszeztet parcellák mindenikén nagyobb volt ugyan a termés, mint a trágyázatlan parcellán, azonban a 4. csak kevésel termett többet; a terméstöbblet legnagyobb a csakis foszforsavval trágyázott

parcellán. A csakis meszeztet parcella kevesebbet termelt, mint a trágyázatlan miután pedig a helyesen alkalmazott meszezés nem csökkentheti a termést, más — a jelentésben nem említett — körülmény lehet oka a kisebb termésnek. A meszeztet és egyébként trágyázott parcellák — akár a meszeztet, akár a trágyázatlan parcellával hasonlítuk össze — jelentékeny terméstöbbletet eredményeztek, leg többet a foszforsav és káliummal trágyázott parcella. Ez esetben tehát a meszezés tényleg fokozta a káliumnak a hatását.

4. Békém. Békés-Csaba. A talaja meszesegény vályog, melyen árpa után szegedi rózsadohány termeltetett. Az ősszel 8" mélyen megszántott talaj tavasszal megfogasoltatott és ültetés előtt egy héttel 6" mélyen felszántatott. Trágyázva utójára 1890-ben volt istállótrágyával. A parcellák nagysága 400 ö. Az ültetés május 14—17 között 30" sor- és 15" növénytavolságra történt. A kivesszett palánták május 15-étől június 15-éig pótolattak. Az apolás két kapálás, töltögetés és a férgek nagymérvű pusztítása miatt gyakori utánpótlásból állott. Az időjárás június közepéig kedvező volt, de azontul nagy szárazság uralkodott.

A 3., 4. és 7. parcella fejlődött legbüjebben, az utóbbi azonban minden utánpótlás daczára legritkább maradt, innen a csekély termés, mely különben volt:

	Nemmeszeztet	Meszeztet
Trágyázatlan	712	708
Foszforsav	704	790
Foszforsav + kálium	800	780
Foszf. + kálium + nitrogén	728	844

	Trágyázott	Trágyázott és meszeztet
Trágyázatlan	—	—
Foszforsav	8	82
Foszf. + kálium	88	72
Foszf. + kálium + nitrogén	16	— 44

A trágyázásnak tehát jelentékenyebb hatása nem volt, csakis a foszforsav és káliumos parcella mind a két esetben és a meszeztet foszforsavas parcella terméstöbblete jöhet figyelembe. A meszezésnek szintén nem volt hatása.

Az uradalom ezenkívül még két parcellán végzett trágyázási kísérletet és circa 10% terméstöbbletet ért el; 10 hold (1100 ö.) a 2 q Thomas-salakat, 15 hold a 15 q meszett kapott. A Thomas-salakos dohány két héttel hamarabb érett be és egy levél se száradt be zöldre, de szemben ezzel a sötét szín helyett világospirosat adott.

5. Biharm. Derecske. 200 ö. nagyságu parcellákra osztott homokterületen buza után dnbrecezi dohányt termeltetett. A hat év előtti trágyázott talaj 1894. november végén felszántatott, tavasszal még két zsántást kapott. Az ültetés május 27-én 87 % sor- és 40 % növénytavolságra történt. A kiültetett palánták június 14-én kapták az első kapálást s ezután még június 25-én másodsor is megkapáltattak és július 5-én feltöltettek. A majdnem naponta ismétlődő záporosok már a fejlődés első stádiumában kártékonyan hatottak a dohányra, júliustól kezdve pedig folytonos szárazság és hőség uralkodott egész a szedésig, mi a dohányra természetesen szintén nem volt jó hatással. Különbség csakis a 7. parcellán mutatkozott feltűnően.

(Leitgeb I.)

A termés volt:

	Nemmeszeztet	Meszeztet
Trágyázatlan	904	712
Foszforsav	904	872
Foszforsav + kálium	904	824
Foszf. + kálium + nitrogén	856	1000

	Trágyázott	Trágyázott és meszeztet +
Trágyázatlan	—	—
Foszforsav	—	160
Foszforsav + kálium	—	112
Foszf. + kálium + nitrogén	48	288

A nemmeszeztet parcellákon a műtrágyának hatása nem volt, a meszezteteken a csakis meszeztethez viszonyítva a terméstöbblet jelentékenynek mondható, de a nemmeszeztet trágyázatlannal összehasonlítva csakis mindhárom tápanyaggal trágyázott parcella termelt többet, de szintén nem jelentékenyen, a meszezés egymagában nem növelte a termést, sőt e parcellán az még csökkent.

Leitgeb úr az osztályozás és a beváltás eredményét is közli, mely volt 200 öles parcellánként:

I.	II.	III.	Kihányás	Összeg
k i l o g r a m m				
35	36	29	13	20 frt 04 kr.
—	67	32	14	17 " 68 "
—	60	40	13	17 " 35 "
27	45	22	13	18 " 83 "
23	45	27	14	18 " 59 "
31	38	21	13	18 " 40 "
20	43	50	12	20 " 31 "
19	39	16	15	15 " 15 "

A beváltási ár szerint legjobb volt a trágyázatlan, legrosszabb a csakis meszeztet, a foszforsavas és a foszforsav-káliumos parcellák termése azonban jobb volt, mint a nemmeszeztetteké, amiből az következik, hogy a beváltási árból a jelen esetben nem vonhatunk következtetést a dohány minőségére.

6. Csanádm. Kun-Ágota. 800 öles vályogtalajú parcellákon buza után keresztezett pennsylvániai dohányt termeltetett. Az 1892-ben istállótrágyázásban részesült talaj 1894. őszén a tarlóbuktatás után 10" mélyen megszántatott, tavasszal kétszer megfogasoltatott és április 20-án 5" mélyen újra megszántatott. Az ültetés május 6—20-ig 80 % sor- és 50 % növénytavolságra történt. A kivesszett palánták május 21—31-éig, de még június 12-én is pótolattak. Az ültetvény két kapálás és aláhúzásban részesült, ezt követte a kacsozás július 16—20-ig, különben a kacsozás minden hét napon ismételtetett, de csak a húmozusabb részekben, mert az esőnek nagyon is egyenlően eloszlása miatt a kacsok másutt gyengén nőttek. Ültetés alatt kedvező esős idő járt, utána is elég eső esett, de az esőt rendszeren hideg északi szél követte, mely a növényzet fejlődésére bénítólag hatott.

(Czakó G.)

A termés volt:

	Nemmeszeztet	Meszeztet
Trágyázatlan	462	486
Foszforsav	564	430
Foszforsav + kálium	458	584
Foszf. + kálium + nitrogén	468	476
	Trágyázott	Trágyázott és meszeztet
Trágyázatlan	—	—
Foszforsav	102	— 56
Foszforsav + kálium	4	98
Foszf. + kálium + nitrogén	6	— 10

A szuperfoszfát hatása — daczára a kedvezőtlen időnek — látható volt szemmel is, főleg zsenge korban már működött, minek tulajdonítom azt is, hogy a férgek nem pusztították oly mértékben, mit a sulybéli eredmény is bizonyít.

(Folyt. köv.)

Képek a kiállításból.

A kereskedelem-, pénz-, és hitelügy oszarnoka.

A kiállítási főkapun és a szép új vas-hidon átmenve, jobbról mindjárt az első nagy épület: a kereskedelem-, pénz-, és hitelügy oszarnoka, amelyet alábbi képünkben bemutatunk.

Már kívülről megragadja figyelmünket a szép favázás, deszkázott és vakolt stílusú épület, amely 1261 négyzetméter területet foglal el, s Quittner Zsigmond műépítésznek az országban még meglévő régi polgári és főleg kereskedői házak motívumai szerint készített tervezete alapján, 71.800 forint költséggel, Neuschloss Ödön és Marcell vállalkozók által építtetett.

A főhomlokzat kézmárki és lőcsei épületek stílyét mutatja, az innen balra eső oldal a nagyszombati lábasházak utánzata, a tő felé néző hátsó oldal az iglói székház mintájára van kiképezve, míg az udvarnak a lőcsei Tőke-féle ház udvara szolgált mintául.

Az Andrásy-uttal szemben levő második homlokzat reneszánsz stílyben van tartva.

Láttatlanban, a neve után ítélve, azt gondolná az ember, hogy ez holmi száraz, unalmas, legfeljebb csakis szakembereknek való kiállítás lehet, pedig ha végignézzük: elbámulva látjuk, mily rendkívül érdekes gyűjteményes képből tárja fel előttünk e csarnok a régi és mai kereskedelmet és azzal kapcsolatos intézményeket és ezek temérdek tárgyait; — s nem lehet eléggé dicsérni azt a nagybizottságot, mely e csoport ügyeit intézte, élén Falk Miksa és Lukács

Antall, — de különösen a legteljesebb elismerés illeti e csoportbizottság előadóját: *Mende Bódogot*, akinek fáradhatlan ügybuzgalma, szakértelme, izlése, találékonysága, ezt a rendkívül érdekes gyűjteményes kiállítást ennyi fáradsággal és utánjárással létrehozta.

A főbejáratnál lépve a csarnokba, a magyar kereskedelmi muzeum helyiségében találjuk magunkat. Itt van az intézet keleti mintatára és tudakozó irodája, amely a kiállítás tartama alatt — Sasvári Ármán főnök vezetése mellett — e helyen működik.

Jobbra tartva a pénz- és hitelügy osztályba jutunk. Ennek első terme a pénzügyminiszterium kiállítását foglalja magában, míg oldalt jobbra egy kisebb helyiség az osztrák-magyar bank kiállítását tartalmazza. A folyosó irányában haladva, az osztály itt két részre különül. Balra a pénz- és hitelügy történeti fejlődését feltűntető fülkék vannak kronologikus sorrendben, jobbra pedig a pénzügyintézetek kiállításait tartalmazó modern helyiségek húzódnak végig.

A kereskedelem történeti részét grafikai táblák Magyarország régebbi áruforgalmá-

ról, valamint a régebbi áruforgalomra vonatkozó érdekes okiratok — a legrégebbi a XIV. századból — szemléltetik. Érdekesek a régi kereskedői házak és raktárak képei: a zsolnai, lőcsei és nagyszombati lábasházak, a vöröstoronyi régi harminczad, a lippai régi bazár, a brassói, körmöczi és sátoralja-új helyi régi boltok képei, — régi czégtáblák, — régi mértékek, — régi vásáros láda, — 2 mult századbeli posztógyári mintakönyv. — különféle kereskedői czikkek, eredeti vignetták alapján rekonstruálva.

Itt van az a lapunkat legközelebből érdeklő — eredeti vignetták alapján rekonstruált — dohánykereskedés is, amelyet lapunk 11. számában már részletesen ismertettünk.

A jelenkori raktárak és üzletek: grafikai táblák, modellek, aquarell és fényképekben vannak bemutatva.

Az egykori csomagolás módjait régi ládák, zsákok, hordók, dobozok, csomagok, s az üzletekben régebben használt csoma-

deti butorokkal, könyvekkel s egyéb berendezéssel.

Mily megkapó az ellentét, mily érdekes az összehasonlítás, s mily óriási a haladás a mult és jelen között: azt rendkívül érdekesen szemléltetik azok a régi egyszerű fehérre festett fabutorok és primitív berendezés, szemben az izlés és divat pazar fényűzésével és modern kényelmével berendezett mai pénz és hitelintézetek pompás csarnokaival.

A jelenkori csoport: az állami pénz- és hitelügyre vonatkozó statisztikai és grafikai táblázatok, a m. kir. pénzügyminiszterium, az osztrák-magyar bank, a postatakarékpénztár, a takarékpénztárak, bankok, földhitelintézetek, biztosító társaságok, kereskedelmi és iparkamarák, tudakozó egyletek, tőzsdék, gabona és árucarnokok, stb. stb. érdekes gyűjteményes kiállítását foglalja magában.

A kereskedelem érdekeinek előmozdítására szolgáló intézmények retrospektív részében: a budai, debreczeni, eperjesi, kassai, kolozsvári, székesfehérvári, nagyszombati és szepes-iglói kereskedői társaságok után fenmaradt tárgyak és iratok, — kereskedői czéhtáblák — s a vásárok alkalmával kitűzni szokott zászlók és pallosok láthatók.

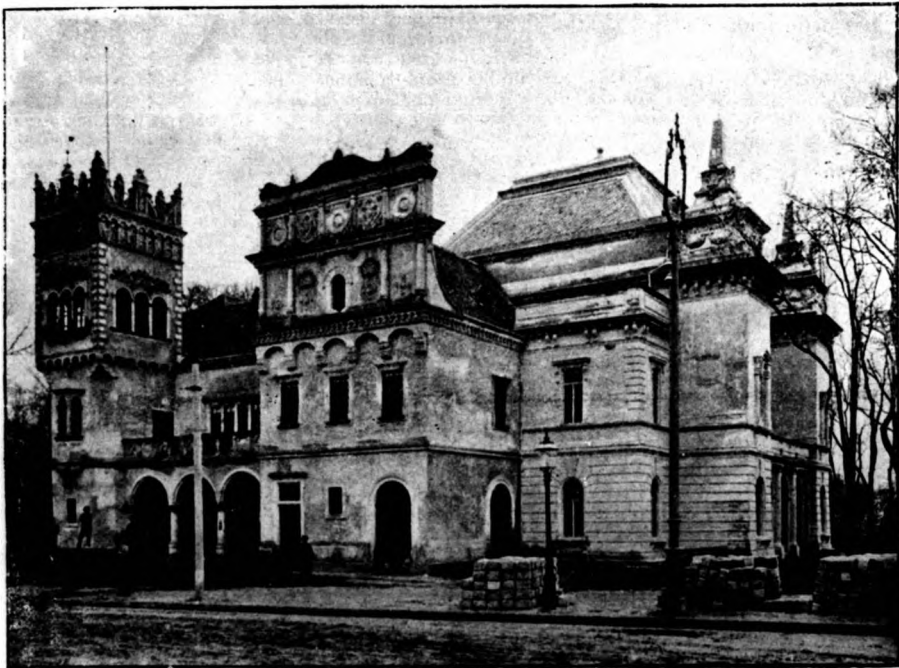
Utoljára említjük a reklámszerek nagy termét, ahol száz meg száz kisebb-nagyobb alakban, temérdek változatban, gyakran bámulatos ügyességre és találékonyságra valló kivitelben látható együtt mindaz, amit az emberi leleményesség, az üzleti érdek istápolása, a közfigyelem felkötése, s a vételekved felcsigázása érdekében, a reklám terén eddig megvalósított.

Halászat.

A halászat két helyen is bemutatva és képviselve van a kiállításon.

Az egyik: a városligeti tó közepén czölöpökre épített őshalászati kunyhó, (melynek képe a tuloldalán látható,) amely egészen őskori jeleggel, kerek idomban náddal és szalmával fődve épült és mindössze 4000 forintba került. Tetején ott van az elmaradhatatlan gólyafészék is. Benne a halászati őseszközök és tárgyak gazdag gyűjteménye s a különböző halászati, rákászati és csikászati módok tárulnak fel a látogató előtt, melyeket Hermann Ottó hirneves tudósunk, a magyar halászat legalaposabb ismerője és történetének megírója, igazán érdekes modorban állított ki.

A főkaputól jobbra eső sarokban van a másik, a tulajdonképpeni halászati csarnok, borona falu, zsuppfődeles épület, magásra nyuló tetővel, ahol be vannak mutatva Magyarország vizeinek összes állatfajai, a halászat minden eszköze, s a mester-séges haltenyésztés minden fázisában.

A kereskedelem-, pénz-, és hitelügy oszarnoka.

golópapírok tűntetik fel. Mennyi fáradság és utánjárásba kerülhetett ezeknek a könyvnyen elkallódó dolgoknak ily nagy számban való összegyűjtése!

A vásár-ügyet a folyosón elhelyezett okmánygyűjtemény, s az okmánytár lépcsőzetén felmenve élénk táruló két diórászterű vásárcsoprt szemlélteti, melyek egyike a mult századbeli debreczeni vásárt, másika a 18. századbeli nagyszombati vásárt ábrázolja.

A pénz és hitelügyi csoportban a legérdekesebb és mindenki által megbámult látványosságok: a történelmi fülkék. Az elsőtől látható egy pénzváltóasztal a XIV. század végén, a pénzváltóasztal és egy polgár alakjával. A második: egy budai bankár boltja a XV—XVI. századból, a bankár, egy kereskedő és egy más polgár alakjával. A harmadik: egy hitelügylet Erdélyben, a XVII. században, a szász bíró, székely polgár és görög kereskedő alakjával. A negyedik: egy társasági iroda a század elején, a komáromi hajóbiztosító társaság irodájának mintájára. — Az ötödik: a Pesti hazai első takarékpénztár első irodája 1840-ből, a régi ere-

Levél — Ausztráliából.

Azon ritka szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az alábbiakban egy eredeti ausztráliai levelet közölhetünk, amelyet egy hazánkfa: Mandel Pál ur, a szaboleszmegeyi hasonnevű ismeretes földbirtokos család egyik tagja irt, egyenesen lapunk számára.

Mandel ur már több mint 2 év óta tartózkodik Ausztráliának Victoria tartományában, hol gazdászattal foglalkozik. de hazai összeköttetéseit annyira fentartá, hogy például lapunk is állandóan jár neki, s előző levelében éppen egy magyar dohányügyi szakmú küldését kérte, minek folytán a dr. báró Natorp Tivadar és Bálványi Gyula által nemrég kiadott munkát el is küldtük részére.

Mint hogy pedig Ausztrália a legkevésbé ismert világ rész, amelyről még a műveltebb körökben sem birnak valami bő és alapos ismeretekkel: így annál érdekesebb reánk nézve az alábbi eredeti tudósítás, mert azt egy magyar ember írja, a ki a mi szemünkkel lát, a mi felfogásunkkal ítél, s még mint tapasztalt dohánytermelő is — abból a szempontból szól a dohányügyi viszonyokhoz, mint ahogy azt mi tárgyalni szoktuk.

Meg vagyunk győződve, hogy nemcsak lapunk t. közönségénél, de annak körén kívül is élénk érdeklődéssel

fog találkozni az alábbi eredeti levél, mely hogy mily rengeteg messziről jött: eléggé kitűnik abból, hogy f. é. június 12-én adatott fel és július 27-én érkezett meg, tehát több mint 6 hét kellett hozzá, míg a gyors postagözssel a tengerentúlról hozzánk eljutott.

Igy szól a minden tekintetben kiváló érdekű tudósítás:

A dohánytermelés Ausztráliában.

— Victoria. —

— A „Magyar Dohányujság” eredeti tudósítása. —

Mielőtt az itteni dohánytermelési viszonyok ismertetésébe belekezdenék, előbb szabadságot veszek magamnak egy kis földrajzi társalgásba bocsátkozni.

Visszaemlékezem azon időre, mikor még magam is odahaza voltam, ha beszélgetés közben Ausztráliára került a sor: mindig az a tévedés merült fel, hogy Ausztráliáról mint egy egyetemleges tartományról emlékeztünk meg és mint ilyennek: az egyetemleges „Ausztrália” nevet adtuk.

Talán fölösleges is mondanom, hogy ez egy igen nagy tévedés. Eppen olyan, mintha például Európáról szólva, az ottani összes tartományokat és országokat egy egyetemleges névvel, csupán „Európá”-nak akarnánk nevezni.

Ausztrália az angol királynő teritoriuma és kolóniája, a hivatalos nyelv itt angol, s aki ezen nyelvet nem beszéli: az itt igen nehezen — vagy talán sehogysem — boldogulhat; összesen 8 tartományra van felosztva, melyek a következők: Victoria, New-South-Walles, South-Ausztrália, Western-Australia, Gippsland, Queensland, New-Zeeland és Tasmania.

Az itt felsorolt tartományok — mint hogy ezek mindenike igen nagy kiterjedésű — klimatikus tekintetben igen különböznek egymástól. Victoria, a 8 tartomány között a legkisebb kiterjedésű, de azért csak ez egymagában körülbelül 7-szerte nagyobb, mint a mi Magyarországnak. A népesség azonban nem áll arányban a kiterjedéssel, mert az összes coloniek (a 8

De amint ezen helyek üzleti viszonya hanyatlani kezdenek: ők is azonnal egy újabb jobb helyre özönlenek onnan.

Amint Ausztráliában az első földbirtokosnak a dohánytermelés észrebe jutott s az első év sikerrel és haszonnal végződött: a kínaiak is nyomban ott termettek, ezen új üzletiágot meghonosítani, a mi nekik teljesen sikerült is. A kínai igen jellemző népfaj, amennyiben ők a takarékoságot egész a teljes fősvénységig viszik. Egy kínai egész éven át nem fogyaszt el 8 kiló husnál többet, — az ő eledelök a rizskása, amelyet megfőzve és veteménynyel összekeverve, nap-nap után fogyasztanak.

Amennyiben Ausztráliában az adórendszer még nincs bevezetve, (Boldog világ-rész! Szerk.) s a kínaiak, fősvénységük mellett ijeszti mérvben kezdtek beözönlöni: az Egyesült-Ausztráliai tartományok parlamentje egyenesen az ő részükre egy ugynevezett Head-Tax (fejadót) léptetett életbe, mely abból áll, hogy ha egy kínai, egyik

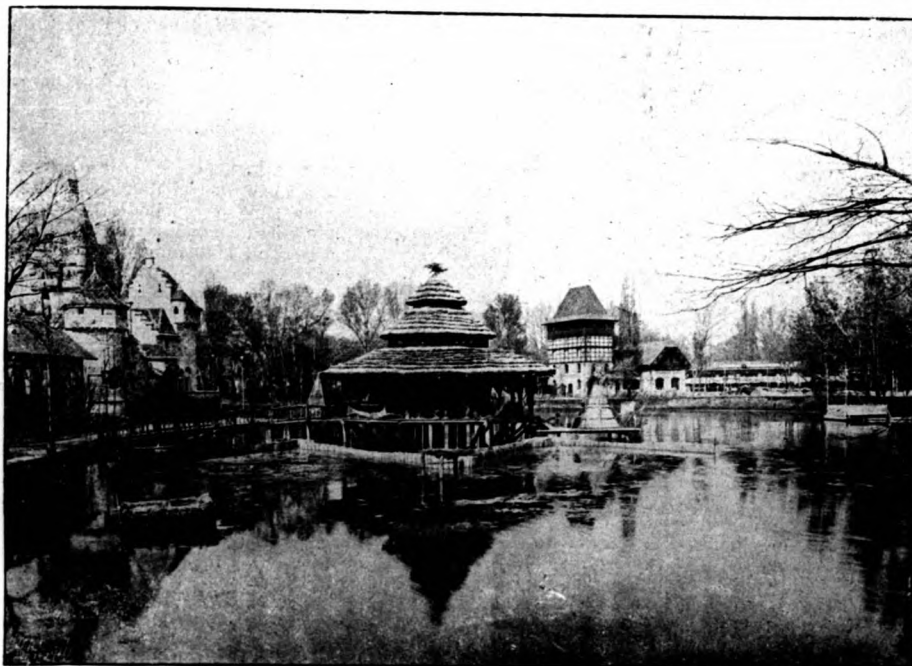
tartományból a másikba vándorol: az ottani kormányknak 10 font sterlinget (egy font sterling = 12 frt 50 kr.) tartozik fizetni, miről aztán egy jegyzéket nyer, melyet felhívásra köteles előmutatni, s ha ezt nem tudná tenni: úgy annak 10-szeresét fizeti. — Ezen rendszabály igen üdvösen korlátozza az ő beözönlésüket, — e nélkül ma már Ausztrália: China lenne.

Mint említém, Ausztráliában ők hozták be, illetve honosíták meg a dohánytermelést, s Victoria egyik legnagyobb dohánytermelő tartomány. — de miként már fentebb is jelzém — a termelési eljárás még igen kezdetleges.

A dohány-, illetve melegágyak bevetése, elszórása július-augusztus hónapban történik, s ebben itt a legcsekélyebb gondal járnak el. A föld az ágyak részére csak egyszerűen fel lesz ásva, a föld kellőleg porrá törve, s ritka esetben — csak néhány termelőnél — fahamuval összekeverve és úgy aztán a dohánymaggal beszórvá.

Ezen kezdetleges eljárásnak az oka — minden valószínűség szerint — a föld őseréjében rejlik, amely itt talán mindenre képes. Ez az igazán gyatrán előállított dohányágy, itten igazi elsőrendű palántákat képes nevelni. A tél olyan lanyha, hogy az ágyak csak ritkán vannak fűvel, vagy szalmával betakarva, s a fagy itt csak igen ritka esetben tesz kárt.

Van azonban a palántáknak itt egy nagy veszedelme, az ugynevezett „Bloumould”. — Ez a palántáknál egy fertőző betegség, amely csak igen nedves évszakban fordul elő, — de ha jön: akkor megsemmisít majdnem minden kilátást az azon évbéli termésre nézve. Ez a dohánybetegség abban áll, hogy mikor a palánták

Ősi halászkunyhó.

tartomány együttvéve) összesen csak 4¹/₂ millió lakost számlálnak, amelyből Victoriára csak 1.100.000 lakos esik. Igen természetesen a lakosok nagyon elszórvá élnek, de ez azért nem akadályozza meg, hogy az összes földek fel vannak véve, illetve vagy szántóvetői, vagy pedig pásztori (marha és birkatenyésztés) kezelés alatt állanak.

A dohánytermelés Ausztráliában (beleértve az összes 8 tartományt) még igen kezdetleges állapotban van, és aránylag csak igen csekély mértékben műveltik. Victoriában összesen átlag mintegy 2000 métermázsa dohány terem évenként, s ennek 2/3-ad részét kínaiak művelik.

Igen érdekes és figyelemre méltó körülmény a következő: a kínaiak tudvaleg igen elszaporodott faj, hazájukban már igazán nincsen számukra hely, ennek folytán a külföldre való kivándorlásra kényszerítvék. Há például Afrikában, vagy Ausztráliában valami újabb arany-, gyémánt-, vagy akármi más bányá fedeztetik fel: az olvasó teljesen bizonyos lehet felőle, hogy igen rövid idő alatt az ottani prospectorok (keresők) 2/3-ad része kínai lesz.

még az ágyban vannak, vagy már kiültették, ha igen sok eső jár: akkor legelőször is a két legalsó levélen egy bizonyos fekélyt vehetünk észre, amely igen gyorsan terjed, 2-3 nap alatt már a felső levelekre jut, s egy hét alatt (ha jól) rendszeren az egész palántát elrothasztja. — Ez ellen a betegség ellen orvoslást itt még eddig nem találtak fel, és ha odahaza, Magyarországon, valakinek — aki e sorokat olvassa — egy eszméje jönne ennek az orvoslására: én igen lekötözöttnek érezném magamat, ha azt velem tudatni sziveskednék.

Ez a betegség az egyedüli, ami az itteni dohánytermelőknél a réme. Ha ez nem jön: ugy a termés — és pedig igen jó termés! — bizonyos.

A kiültetéstől számítva, itt is — épp úgy, mint odahaza — 22 hét az idő a beérésig.

Az itteni termelők a dohányleveleket nem törlik le a töről, hanem az egész törzset, a levelekkel levágják, 1-2 órán át a napon megfonyasztják és ennek utána a pajtába beszállítva, ottan azonnal botokra akasztják és felaggatják. A dohánypajták itt igen kezdetlegesek; — az oldalak 5-6 lábnyira náddal, vagy fahéjjal vannak elkészítve, a tető pedig szalmával. A pajta magassága 10-11 láb; — a tetőtől, illetőleg az eresztől egy 4 lábnyi szélességű vázson van hosszában felakasztva, az eső feltartóztatására.

Ausztráliában a dohánygyártmányokra nincs monopoliom, ennek következtében nincs aki a finomabb minőség előállítására gondot fordítana. A termelők nem is vesznek maguknak fáradságot, a dohányanyagból kétféle osztállyal többet előállítani. Az egész termés 2 osztályba van sorozva. A felső levelek az első, az alsó levelek a második osztályt képezik s így is adatnak el. — De még ily módon is, nálunk — otthon — hallatlan magas árakat nyerne, — amennyiben egy métermázsá — hazai értékben — 80-90 fron kél el. Ha ehhez még elgondoljuk, hogy itt egy holdnak átlagos termése — ha a föld kellőleg meg van művelve — 8-10 métermázsá; ugy igen könnyen elhíhet, hogy az itteni földbirtokosok mindig nagyobb-nagyobb számmal mennek bele ezen ujonan meghonosított gazdasági ágának a művelésébe.

Mindazonáltal meg kell jegyeznem még, hogy a munkaeő itten igen drága. 18-20 éves fiatal embernek heti bére 10 schilling (= 6 frt 25 kr.) és a tartása; de még ezen magas munkaárak dacára is, a dohány termelése mégis igen jól fizeti magát.

E sorok írója immár 2 éven felül van Victoriában s 2 évszakot (dohányszzeont) keresztül próbált és megdnyike jól fizetett. Én megkísérlettem az otthoni dohányegydárúság által előírt termelési szabályok némelyikét itten is alkalmazásba venni, s mondhatom, ezek mindenike teljes sikerrel járt.

Megkísérlettem továbbá a „Magyar Dohányujság” által előírt és tanácsolt száritási eljárást is alkalmazni, ami tökéletesen megnyugtató eredményt ért el, s az ezen módszer után előállított dohány, a többtől igen előnyösen különbözött és egyidejűleg magasabb árt is ért el.

Hedi. Victoria, Ausztrália, 1896. jun. 12.

Mandl Pál.

Bugázás és kacsozás.

Annnyira általánosan bevett szokás már az a két munka dohánytermelőinknél, hogy alig van szükség őket erre figyelmeztetni.

Tudva lévő dolog az is, hogy a bugázás és kacsozásnak az a célja, hogy a dohánytőkén a virág és magképződést megakadályozzuk; — mert amint letörtük a

virágbuga, vagyis a növénynek az a része, amely tulajdonképpen a magtermelésre van hivatva, mihelyt ezen hivatásában megakadályoztatik: természetes ösztöne által erőltetve jönnek ki a tőkén a kacshajtások, amelyek szintén virág és mag nevelésre ösztönözöttek és rohamosan jelennek meg, végezni természetadta hivatásukat; — ezek tehát elpusztítandók, mihelyt mutatkoznak, mert ellenkező esetben a tőkének egész táperejét kihasználnák. — Hogy ez ne történjék s a növényt ugyszólván rákényszerítsük arra, hogy a felszitt nedveket és tápanyagokat ne virág és magtermelésre, hanem a levelek képzésére fordítsa: azért kell a bugát letörni, mihelyt az mutatkozik s akkora, hogy a kertész azt az ujjával lecsipheti. Ez által megszűnik a dohánynak szárbán való növése, s e helyett a levelek nagyság, rugékonyság, zsirosság és sulyra nézve hasonlíthatanul jobban gyarapodnak. A kacsozásnak, is ugyanez a célja és eredménye.

Látni kell a dohányt, amint az megvan bugázva és kacsozva, hogy minő rohamosan fejlődnek a levelek.

Olyan dohány, amely mostoha időjárásban fonnyadni és lankadni kezd, amebugázás után a levelek rögtön megmerevülnek, zöldülni kezdenek és szemlatomást fejlődnek; — ez tehát egy kézzelfogható hálados munka, amelyet azonban szintén igen óvatosan kell végezni, nehogy a dohányban másként kár okoztassék.

A bugázást mindig a nap forróbb szakában, délelőtől 10-11-től 3-4-ig óráig kell végezni, minthogy ilyenkor a levelek lankadtak és nem merevek, amidőn tehát könnyebb hozzájuk férni és nem sértyük meg oly hamar őket. — Eső után nem szabad sem a bugát, sem a kacshajtásokat letörni, hanem be kell várni, míg az idő megszikkad.

A bugázás különben igen könnyű dolog, melyet tudvalevőleg úgy kell végezni, hogy a felső leveleket, amelyeket meghagyni szándékozunk, balkézrel kissé széttergetjük és a jobbkez hüvelyk és mutatóujjával, vagyis a körmünkkel gyöngédien kicsipjük a növény hegyét, bugástól együtt, ami nagyon könnyű munka, mert ez a gyöngé frishajtás igen könnyen letörhető.

Franciaországban és a tengerentúli egyes államokban a bugázásnak és kacsozásnak egy bizonyos módja van gyakorlatban, — ott ugyanis a virágbugát és kacshajtásokat nem egészen törlik le, hanem csak annyira, hogy azok ott a tőkén függve maradnak; — ez által sok munkát és időt lehet megtakarítani, mert az így letört bugák és kacshajtások egy könnyen nem engedik meg, hogy ott újból kihajtsanak, míg ellenben a teljesen letört után csakhamar újból kihajt és pár nap múlva ismét kacsozni kell.

Hazánkban is történtek ugyan már szörványos ilyen kísérletek, de ezek előnyeiről vagy hátrányairól nincs tudomásom. Mindenestre jó lenne azonban ezt termelőinknek figyelmesebben is megkísérteni, hogy biztosan megtudjuk, vajlon van-e ennek gyakorlati haszna vagy sem.

A bugázás alkalmával egyszerűs mind a tőkén meghagyandó leveleket is rendezhetjük és szabályozhatjuk.

A dohánytökeket ugyanis nem szabad túl sok levéllel megterhelni, hanem csak annyi levelet kell rajta hagyni, amennyi tökéletesen ki is fejlődhet.

Ha a tőkén több levél mutatkoznék, mint a mennyit kifejleszteni képes, ezt úgy szabályozhatjuk, hogy a bugával együtt néhány levelet is letörünk a töké tetejéről, azért mondják a bugázást másként *tetejézésnek* is. A legrendesebb hagyás a tőkén 8-10-12 levél.

A kerti levelek, valamint a muskatály és kapa dohány más eljárást igényelnek;

ezeknél ugyanis nem a nagyságot és nyújthatóságot, hanem a levelek világossárga vagy pirosas színét, finom illatát és kellemes zamátát kell szem előtt tartani, ezen tulajdonságok pedig akkor emelkednek tükélyre. ha a növény követheti természetes fejlődését, vagyis ha virágzásában nem akadályoztatik. Azért a nevezett fajú dohánynaknál a bugát csak elvirágzás után kell letörni, amidőn már a virágai elherdadtak, hogy magba ne menjenek.

Magától értetődik, hogy a *kiválasztott magnak való tőkén a virágkorona bugát meg kell hagyni*, s az ily tökéket egyébként is folytonos figyelemmel kell kísérni. Arra gondosan ügyelünk, hogy a magtöke minden oldalhajtástól ment és tiszta legyen és hogy csakis a koronabuga 3-4 bimbóval maradjon rajta, de több soha. Ez teljes elég egy jól kifejlett tőkére, hogy annak magvát kellően megérelje. A magtőkén csak 6-8 anyalevél hagyandó, melyeket ha sárgulni kezdenek, akkor azon sorrendben amint megérnek, alulról felfelé leszedegetjük, mindaddig, míg végre a tőkén csak a virágkorona marad, amikor már a mag is erőfélben van. Különös figyelemmel kísérjük, hogy a magnövények mindvégig épek, egészségesek, dusan fejlődöttek legyenek, s ha észrevennék, hogy a magtöke virágbugája rovar vagy más egyéből megsérült, vagy a levelei megfodrosodnak, hervadásnak indulnak, az ilyen magtökekről a bugát azonnal le kell törni és azután csak úgy kezelni, mint a többi tökéket, mert az ily megsérült, rendez fejlődésében gátolt, vagy visszamaradt növény magtermelésre nem alkalmas. — Továbbá ügyeljünk, különösen ha nem pikirozott palántáink voltak, hogy lehetőleg egyenletes levelű, egyforma virágszínű tökéket maradjanak, hogy a nyeredő mag is egyenlő legyen. — Az olyan vidéken pedig, ahol szivarboríték levelek termelnek, a magnak való növény meghagyásánál még kritikusabb gonddal kell eljárni; — ott főszlyt kell fektetni a finomságra, a szabályos levelekre és bordázatra, nevezetesen hogy a bordák a leveleken összevisza kuszáltnak, hanem lehetőleg egyenletesen s egymástól szabályosan távol állók legyenek.

A bugázás vagy tetejézés után néhány napra következik a *kacsozás*.

Ugyanis a töké honaljából nőnek ki azok az apró, keskeny, hegyes levelek, melyek a letört virágbugát pótolni igyekezzenek s amelyek a táperő legnagyobb részét elszívják a levétől. Ezeket tehát lehető gyorsan, gondosan s folytonosan le kell nyelni, vagy törni. A kacsozást minden fajta dohánynál, főleg pedig a magnak hagyott tökéknél, egyaránt végezni kell.

Különösen a kacsozás az a munka, amely a dohány töréséig szünetlenül tart, főleg esős, nedves időjárás mellett, amikor a kacs nagyon hamar elszaporodik. Ügyelnünk kell azonban, hogy esős időben a kacsozást csak akkor végezzük, mikor már a talaj felszáradt, mert különben a dohánnyöldet nagyon összegázolnánk, s a haramos idő se alkalmas a kacsozásra, mert ilyenkor meg a síkos hajtásokat bajos kicsipkedni.

Végül még azt kívánom megjegyezni, hogy a *kapadohányt* sem szabad valami vadon tenyesző növénynek tekinteni és csak ugy magara hagyni, hanem ezt is a gyomtől tisztán kell tartani, és oda törekedni, hogy a talaja ennek is minél porhanyósabb legyen. A kapadohány nagyon hálados és a jó művelés iránt, s kellő gondozás mellett elveszti vadformá jellegét s szép színt és finom illatot nyer. — ezen dohánnyajnál pedig ez a két tulajdonság nagy fontossággal bír.

Darócsi Vilmos.

Levelezés.

Kisroosz, 1896. július 27.

Dohányunk várakozáson felül szép, — igaz, hogy az idő nagyon kedvező reá; e hónap már hatszor kapott esőt, különösen július 18-án és 19-én volt nagy, de csendes, szép eső.

A dohány maga és a levelek is buján fejlődnek; a gazdák már is aggódnak, hogy a dohány a szérún éri a buzát.

Szél, vihar, jég eddig nem járván, a dohányban semmi kár nem esett.

A dohány már erősen virágzik is; persze bugázzák is erősen; a harmadik kapálással már készen vannak.

A tavaszi férégek pusztítása következtében egyes holdak ugyan kissé ritkán maradtak, de a meglévő dohány minden kívánalmat kielégít, szép és egészséges, s így, hihetőség pótolva lesz a férégek okozta kár.

E hó első felében a hivatalos felmérés is megtörtént, csendben, rendben, minden akadály nélkül.

Nagy a reményünk kitűnő dohányter mésre. Ideje is volna már!

*Ambros József
plébános.*

VEGYESEK.

Ismételve felkérjük azokat a t. előfizetőinket, akik a június végen lejárt előfizetésüket meg mindezt ideig meg nem ujtították s akiket ez iránt külön levelezőlapon is megkerestünk, hogy a második felévi előfizetési összeget sziveskedjenek mielőbb beküldeni, — mert nem szeretnénk a hátraléknak postai megbízás útján való beszedésével t. előfizetőinknek terhére lenni.

— **Előléptetés, — áthelyezések.** *Termatsits Kálmán* dohánygyári igazgató, a VII. fizetési osztály második fizetési fokozatába lépett elő, — *Krbek Ottó* kár dohángyári igazgató Szegedről Zágrába, *Hrebány Kelemen* dohángyári igazgató pedig Szomolnokról Szegreire lett áthelyezve.

— **Halálozás.** A dohányjövődéknek ismét egy jóra való fiatal tisztviselőjét ragadta el a halál. A hozzánk beküldött gyászjelentés szerint: a temesvári m. kir. dohángyár tisztikára megilletődéssel tudatja szeretett kártarsa: *Hegedűs Ferenc* m. kir. dohánjövődéki tisztnek múlt hó 20-án varatlanul bekövetkezett elhunytát. A boldogultnak temetése nagy részvét mellett ment végbe. Nyugodjék békével!

— **A dohányok állása** eddig még általában kedvezőnek mondható és országos átlagban véve közép — helyenként jó — termésre van kilátásunk. A földművelési ministeriumhoz a múlt hó közepéig beérkezett hivatalos jelentések szerint: a dohány, a Duna jobb partján bár későn lett kiültetve, azért jól fejlődik, — kivéve Komárom vármegyét, hol a szárazságot s nyli, levele ragyas és helyenként a drót-féreg is kárt tett benne. — A Duna-Tisza közén jól fejlődött, szép levelei vannak, különösen homokos heyeiken. Az agrotis segetum ugyan kárt okozott benne, de nem lényegeset. — A Tisza jobb partján, Borsod vármegye szentendrői és miskolci járásának kivételével, a hol a szárazság miatt s nyliódik, többnyire szépen fejlődik. — A Tisza balpartján, Békés vármegyében szép fejlődésnek indult, de a nagy szelektől sokat szenvedett. Hajdu vármegyében gyenge; az aljevelek törése, kaccolása folyamatosan van. Szabolcs és Szatmár vármegyékben helyenként féreg rágja. — A Tisza-Maros szögén az utóbbi időben kevés kivétellel mindenütt csökkenett és esőt kíván. A növény fejletlen, helyenként alig hozott még 4—5 levelet.

— **Jégverte dohánnyok.** A közelmúlt napokban több helyen, de — amint sajnálattal értesültünk — különösen Békés-Csaba s Csanád

és Arad megye egyes vidékén, a jégeső teljesen elverte a lábon álló növényeket és ezek közt a dohánnyt is. Habár ez az elemi csapás a termelőknél mindenesetre nagy kárt okozott, de azért ezen — legalább részben — lehet még némileg segíteni, oly formán, hogy a jég által nagyon összetört palántákat a tövével le kell vágni, így aztán az új levelek gyorsan kihajtanak és felnevekednek, ha a talaj jól meg volt művelve; — természetesen az ily töveket azonnal újra meg kell kapálni; szerencsés időjárás mellett az ily dohány még egészen jól beérik, s finom, vékony levelű dohányt ad, csakhogy igen szorgalmasan kell aztán azt kacsogni. — Ez az egyedüli mód, amely által a jégverés folytán tönkre tett dohánnyok segíthetnek.

— **Jókai a Thanatonról.** A legnagyobb élő magyar író tudvalevőleg szenvedélyes kertész és kitűnő szőlősgazda, aki a tőle megszokott érdekességgel szokta leírni e részben tapasztalatait és praktikus tanácsait. Így legutóbb a rovarirtásról szólván, a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg a Thanatonról, mint a legjobb rovarirtószert ajánlván azt a kertészekedőknek. S hogy mily hatása van Jókai minden szavának, az kitűnik abból, hogy a dohánykereskedelmi részvénytársaság azóta nem győző a Thanaton megrendelésének eleget tenni.

— **Felhívás thanatonnal való kísérletezésre.** A m. kir. dohányjövődék, beiföldi dohánnyból készült olcsó s mezőgazdasági célra alkalmas thanatonnal előállítása tekintetében kísérletek folytatók. E kísérleteknek eddigi eredményeként többféle thanatont állítottak elő, a melyek mezőgazdaságilag való használhatóságuk szempontjából kipróbálás alá kerülnek. Hogy e rovarirtószerek minél szélesebb körben kipróbáltassanak, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület felhívja azon t. gazdátársakat, kik a thanatonnal még ez évben vállalkoznának fecskenedezési kísérleteket végrehajtani, hogy az egyesületnél jelentkezni sziveskedjenek. A m. kir. dohányjövődék a thanatonokból az egyesületnek korlátolt mennyiséget időről-időre rendelkezésére bocsájt, melyeket az egyesület a kísérletre vállalkozóknak 1 kilogrammos dobozban ad ki s szükséges utmutatással ellátja az O. M. G. E. igazgatója. (Budapest, Üllői út, Kiztelek.)

— **A dohányjövődék.** A június végén összeállított, de csak is az év első 5 hónapjára vonatkozó kimutatás ismét nagy emelkedést tüntet föl a múlt év hasonló időszakához képest. A dohányjövődék ebben az öt hónapban 19,635,437 frt és 67 kr. jövedelmet ért el, míg a múlt év hasonló időszakában 18,857,756 frt 91 $\frac{1}{2}$ kr. volt a bevétel, a mi

770,770 frt 75 $\frac{1}{2}$ kr. vagyis 4.1% emelkedésnek felel meg.

— **Az egri dohánygyár** még jelenleg is az ideiglenesen berendezett úgy nevezett „Korona” épületben működik, a végleges gyártelep építkezését azonban még ez évben megkezdik. A kétszáz ezer forintnyi költségbe kerülő építkezésre nézve, az építési vállalkozóval a napokban kötök meg a szerződést.

— **A legközelebbi teendő.** A termelőknél, a mostani nagy munkaidő dacára sem szabad elmulasztani, s mindenesetre időt kell rá szakítani, hogy a szárítópajtákát jó előre teljesen rendbehozzák, a zsinegeket, kukákat átnevezik, beszeressék, — szóval a dohánnyal belső kezeléséhez szükséges előintézkedéseket idejében megtegyék.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. Koutány Tamás úrnak, M.-Óvárt. A dohányfermentálást a szaktudomány alapján tárgyaló nagybecsű közleményeért fogadjuk t. tanár úr legmélyebb köszönetünket.

Mandel Pál úrnak, Victória, (Ausztrália.) Rendkívül érdekes tudósítását örömmel és köszönettel vettük és mindig nagyon szívesen közzöljük. A becses leveleiben foglaltakra magán levélben válaszunk, míhelyt valami pozitív eredményt tudathatunk. Addig is fogadjuk a messze távolban legmelegebb üdvözlőinket.

Ambros József plébános úrnak, Kisrooszin. Köszönet becses tudósításáért. Örülünk, hogy oly kedvezőre fordultak az a terméskilátások. Üdvözlét!

Szepessy Gyula földbirtokos úrnak, H.-Nánáson. A kért mutatónyvszámokat elküldöttük.

Schwaroz Mór úrnak, Mátészalkán. A beküldött és köszönettel vett összeggel az előfizetés az év végéig ki van egyenlítve.

Uj termelőnek. A törvény értelmében: a szárító pajtának minden katasztrális hold után legalább 100 köbméter térfogatának kell lenni. Ez azonban csak a minimális alap, de már egy jó közép termés elhelyezésére holdanként mintegy 150 köbméter térfogat kívánatik. De természetesen: minél több, annál jobb. Az átjáró sorok, a térfogatba beszámíthatnak.

S. K. gazdatiszt úrnak. A dohány mozaikbetegségéről kimerítő tanulmányt közöltünk lapunk 1891. évi folyamában, Linhart György tanár úrtól. Az eddigi kísérletek eredménye leginkább azt bizonyítja, hogy a kiültetett növények egyikéről a másikra a betegség nem ragad át, — továbbá hogy ha valamely területen megelőzőleg mozaikbetegség pusztított, azon a területen azért dohány továbbra is termelhető, növényváltásra szükség nincs, valamint arra sem, hogy a már megbetegedett dohánypalántákat a földekről elpusztítsuk.

<p>Érdemérem Bécsi világi kiállítás 1874.</p>	<p>Aranyérem Apatini kiállítás 1874.</p>
<p>Spitzer J. Fia</p>	
<p>kender és kötélárú gyára</p>	
<p>Apatin</p>	
<p>(Bácska)</p>	
<p>ajánlja gyártmányait, u. m. dohányzsineget több minőségben, zsákzsineget, kütféket, istrángot, rudalót, marhakötelet, és minden e cikkbe vágó árut, rendelés szerint, legjobb minőségű apatini kenderből készítve.</p>	
<p>Géptisztító kőcotot a legjutányosabb ár mellett.</p>	
<p>A kender és kötélárúkról árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.</p>	
<p>3—10</p>	

KITUNÓ TERMÉS

esakis hamisítatlan jó gyártmányú

műtrágyával

Telefon 51-03.

Telefon 51-03.

érhető el. — Mindennemű műtrágyát gyártunk és az ajánlott beltartalomért, valamint az árú hamisítatlan minőségeért szavatolunk. Ingyenes ismertető füzeteket (Columellától) bérmentve küldünk. Bármely más szakbeli felvilágosítással szívesen szolgálunk.

15-24

a Sátor gyárak, Budapest, IX., Dandár-utca 25.

Telefon: 51-03. — Stanislaw.

Fekete finom héjú, vörös ollóju, frissen fogott, nemes fajta

szikla-pataki csemege rákot

elő állapotban való megérkezésért szavatolva, a legjobban csomagolt 5 kilós kosarakban 4 kiló netto súlylyal, portó és vámmentesen szállít bárhova, a következő árákon:

100—120 darab legjobb levesnek való rák	— 2	frt 80 kr.
60—70 " legfinomabb asztali rák	— 3	frt 80 "
40—45 " solo csemege rák	— 4	frt 80 "
30—32 " legfinomabb óriási solo-rák	— 5	frt 80 "

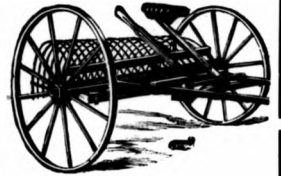
(4—9)

B. HALLER, Stanislaw, (Galicia).

Megrendelési ívetek cím lapra ábrákban.

Fűkaszalók, here- és gabna aratógépek

kéve kötővel és lerakó készülékkel.

Széna és gabna gyűjtők,

lőerőre, legnagyobb munka-, idő és pénzmegtakarítás.

Széna és szalma sajtók, kézi erőre,

Kukoricza morzsolók, cséplőgépek, járgányok, gabna rosták, triőrök, ekék, hengerek, boronák, vetőgépek

s. a. t. gyártanak és szállítanak jótállás mellett a legjobb kivitelben.

(4—5)

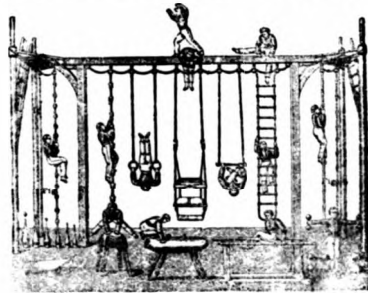
Mayfarth Ph. és Társa

cs. kir. kizár. szabadalmazott gazdasági gép gyárak, vasöntöde.

BÉCS, II, Taborstrasse 76.

Kitüntette 390 arany, ezüst és bronz éremmel.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve. Képviselek és vizontelarusítók felvételnek.

Magyar kenderből készült legjobb

gazdasági kötélneműeket

ajánl a

BLEIER és WEISZ kötélgyári cég BUDAPESTEN.

Raktár és iroda:

Károly-körut 9. sz., a gróf Hadik-Barkóczy-fele házban.

Gyártelep: **Hajtsár-ut 7307. sz.**

Ajánlásra méltó tárgyak: Cocos futószőnyegek, lábtörők, ruhaszáritó kötelek,

torna-szerek,

dohány-zsinór, kéveköttő-zsinór, fogoly- (fürj-)hálók készitaskák stb; továbbá gazdasági cikkek u. m. **dohányzsinog**, iştirang kötőfék, rudaló, gabona-zsákok, vízhatlan ponyvák, itató és tüzi vedrek, kender-törők, hevederek, kender, kőcz stb. a legutányosabb eredeti gyári árákon.

Képes árjegyzék kívánatra bérmentesen küldetik. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltenek.

15—24

Melyik lapra fizessünk elő ?

Gazdag tartalmánál és nagy terjedelménél fogva a legjobb és aránylag legolcsóbb magyar lap az

EGYETÉRTÉS

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő.

Kossuth Ferencz, főmunkatárs.

Ez a magyar olvasóközönség lapja!

Az országgyűlési tárgyalásokról a legreálisabb és legteljesebb s e mellett tárgyilagos hírtudósítást egyedül az „EGYETÉRTÉS” közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdáközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „EGYETÉRTÉS” a kereskedelmi s tözselei tudósításainak bőségével és alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „EGYETÉRTÉS”-ben, w mire szüksége van.

Az „EGYETÉRTÉS” előfizetési ára:

Egész évre . . . 20.— frt | Negyedévre . . . 5.— frt
Félévre . . . 10.— " | Egy hóra . . . 1.80 "

Az előfizetési pénzek az „EGYETÉRTÉS” kiadóhivatalába, Budapest, Pápnővelde-utca 8. sz. küldendők. 20—